

ضرورت آموزش نظامی در مساجد

مهدی نعیمی

نویسنده و پژوهشگر

امام علی(ع) در غررالحکم می‌فرمایند: «مَنْ نَامَ لَمْ يَنْمُ عَنْهُ؛ هر کس که به خواب برود دشمنش او را فراموش نخواهد کرد و دشمنش به خواب نخواهد رفت».

جایگاه آموزشی جسمی و نظامی در اسلام و مساجد

آمادگی نظامی در اسلام دارای اهمیت ویژه‌ای است. قرآن و روایات معصومین(علیهم السلام) به‌خوبی به این نکته اشاره دارند. از وظایف فرد فرد مؤمنان این است که علاوه بر آمادگی معنوی و علمی به آمادگی حداقلی از آموزش‌های نظامی نیز دست پیدا کنند؛ لذا در سیره اهل بیت (علیهم السلام) بسیار دید شده است که از این امر سخن گفته، آن را ستایش کرده‌اند.

نقش نماز و مساجد در ساختار وجودی انسان

نماز و مسجد از آن قسم از عباداتی است که به‌وضوح می‌توان به رابطه آن با انسان و تأثیرش در انسان رسیده، فواید آن را درک کرد.

اولین فایده مسجد ارتباط و خلوت با خداست؛ زیرا اگر انسان با خداوند متعال و با خالق خویش آشنا شده و با او انس بگیرد مطمئناً حافظ بودن خداوند شامل حالش می‌شود.

با خدا باش و پادشاهی کن بی خدا باش و هرچه خواهی کن

امام صادق(ع) می‌فرماید: «بر شما باد به رفتن به مساجد؛ زیرا مساجد خانه‌های خدا در روی زمین‌اند. هر کس [با جسم و روح] پاک و پاکیزه وارد آنها شود خداوند او را از گناهانش پاک گرداند و در زمره زائرانش قلمداد کند. پس در مساجد نماز و دعا بسیار بگذارید».

از فوائد دیگر مساجد انس و الفت مؤمنین با یکدیگر است که باعث ایجاد ارزش‌های انسانی از جمله کمک به یکدیگر در مسائل خانوادگی و اقتصادی، همدلی و همیاری، رسیدگی به ضعف‌ها و مشکلات مؤمنین می‌شود. لذا بعضی از بزرگان دین از مسجد به پایگاه مردمی مسلمانان برای آموزش روح و جسم تعبیر کرده‌اند.

هدف و ضرورت از آموزش‌های نظامی در مساجد

هدف به معنای سرانجام و پایان آمده است. یعنی اگر کسی نتیجه گرفت کاری را انجام دهد، هدف از آن عمل، همان علت غایی و نتیجه نهایی است.

با اندکی تأمل در می‌یابیم که تعلیم و تربیت و آموزش، هدف اصلی در این مسئله است. هدف آموزش و تربیت، پرورش استعدادهای درونی انسان برای رشد صفات و رفتارهای پسندیده مورد نظر است. وقتی سخن از آموزش نظامی و پرورش انسان در بعد دفاع و حفاظت از حقوق و مصالح خود، در مباحث اعتقادی و مملکتی، به میان آید و از طرفی نام مسجد به عنوان پایگاه اسلام نمایان می‌شود. روشن است که هیچ‌گونه فاصله‌ای بین این دو نیست و رابطه آنها بسیار تنگاتنگ است؛ زیرا اگر مسجد نماد اعتقاد و گرایش شخصی فرد باشد آموزش نظامی هم دلیل حفاظت و مصنوعیت آن ایدئولوژی برای اوست؛ یعنی اگر یک مسلمان بخواهد از دین خود حفاظت کند، باید قدرت ایستادگی نظامی در برابر دشمنان خود را داشته باشد. البته آموزش نظامی نباید محدود در یادگیری عملیات حفاظتی باشد؛ بلکه باید محورهای دیگر مؤثر در موفقیت انسان را نیز شامل شود، از جمله: مسائل مهم فرهنگی و معنوی و علمی؛ زیرا امروزه دیگر جنگ با دشمنان فقط به مسئله نظامی محدود نمی‌شود بلکه هر کدام از محورهای: معنویت، فرهنگ و علم در جایگاه خودشان حائز اهمیت فراوانی هستند.

مسجد می‌تواند پایگاه خوبی برای آموزش انسان‌های خودساخته و الهی باشد، همان‌طور که در زمان پیامبر اسلام(ص) این‌گونه بود. پیامبر(ص) اهتمام داشتند که مسلمانان زیر پرچم توحید و ایمان در تمام جهات سرآمد باشند. مسجد این قابلیت را دارد که هم بتواند پایگاه معنوی یک مؤمن باشد و هم پایگاه نظامی و فرهنگی و علمی.

باتوجه به مسائلی که ذکر شد به‌خوبی می‌توان ضرورت آموزش‌های نظامی را در مساجد و اماکن مذهبی ثابت کرد و به این نتیجه رسید که به هیچ وجه بین مسجد و تعلیم و تربیت در هر چهار بعد، فاصله و جدایی نیست و مسجد این قابلیت را دارد که در هر چهار بعد وجودی انسان گام برداشته، او را به کمال رساند. به عبارتی واضح‌تر همان‌گونه که جهاد اکبر یعنی مخالفت با هوای نفس مهم است، جهاد اصغر و آمادگی انسان برای حفاظت از خود و مؤمنین دیگر نیز واجب می‌باشد.

در پایان باید به این نکته اشاره کرد که دشمنان اسلام به شدت از این پایگاه الهی در هراسند و در صدد خنثی کردن اثرات مسجد در مؤمنین از هر راهی هستند. در مقابله با دشمنان باید طوری مساجد را رونق ببخشیم که فردی که داخل مسجد می‌شود از هرجهت بتواند از این چشمه حیات خود را سیراب کرده، با آن انس بگیرد.